

Religiöst politiska samskiptið í USA minnir einamest um það vit kenna frá ávísum flokkum í Føroyum. Hóast tað í Føroyum, eins og í restini av Evropa, gerst minni og minni legitimt. Í flestu londum í Europa eru tilsipingar til Gud og persónliga trúgv undantakið í politiskum retorikki

MYND: POLFOTO

statskirkjur ið verða stuðlaðar og uppihildnar av statinum. Harnæst fær kristniundirvísing ofta framhjáráttindi í skúlunum. Í USA eru kirkja og statur formelt atskild.

Hóast hetta, fyllur religión nógv í USA, bæði í almenna rúminum, mentanini og í nærsamfeløgum. Meðan kirkjurnar standa nærum tómar í Evropa, og alsamt fleiri evropearar lýsa seg sjálvar sum »ikki religiøsar«, er átrúnaðurin ein sterk drívmeði í amerikanska samfelagnum við nógvum religiøsum aktiviteti og fyltum kirkjum og samkomum.

Henda gongdin er staðfest við nógvum ymiskum samfelagsfrøðiligum samanberingum millum lond. Samfelagsgranskarar hava leingi spurt seg sjálvar um heimurin samanumtikið gerst meiri ella minni religiøs. Svárið er, at tað veldast um hvar í heiminum ein er staddur.

Beiskur smakkur av religión

Ein partur av frágreiðingini skal finnast í søguni. Leingi varð hildið at fólkaræði, modernitetur og almenn upplýsing náttúrliga máað støðið undan religiøsum myndugleikum og

dogmum í samfelagnum. Hetta tykist eisini vera gongdin í stórum pørtum av Evropa. Religiøsa verðin er vorðin atskild frá restini av samfelagnum. Religiøsir serfrøðingar, eitt nú prestar, skulu helst ikki úttala seg um annað enn teirra egnu religiøsu serfrøði. Gera teir tað, bróta teir eftir hondini viðtikna normin um skilnaðin millum religión og politikk. Religiónin hevur funnið sítt pláss í privatlívinum og hevur mist ræðisrættin í almenna rúminum. Tað tilkemur ongum longur at siga hvør endaligi sannleikin um tilveruna er. Religión og lívsáskoðan er vorðið eitt privat val fyri tann einstaka. Vit kenna reaktiónirnar í Føroyum, tá Miðflokkurin sigur seg hava sama politiska lit sum hin alvaldi. Teir bróta evropeiska normin. Hetta er tað, vit nevna sekularisering.

Av einhvørjari orsök tóktist hetta ikki vera gongdin í USA. Samfelagsgranskarin Peter L. Berger vísir á, at søguliga upplivingin í Evropa er grundleggjandi øðrvísi enn tann í USA. Í Evropa var kirkjan sædd sum mótpartur til framburð og menning. Etableraða religiónin varð sædd sum ein kúgandi megi. Og upplýsingin í 18.

øld varð lutvíst ein uppgerð við etableraðu kirkjuna. Kirkjan kom sostatt í fleiri londum at standa í andsøgn til andsfrælsið og upplýsing. Hetta kann vera ein frágreiðing uppá, at evropearar damar betri at lýsa seg sum »spirituellar«, heldur enn »religiøsar«, tí tað seinna verður sett í samband við gamaldags trongskygni.

Positiv religión

Í USA eigur religiónin ein grundleggjandi øðrvísi søguligan leiklut. Amerikanska kollveltingin snúi seg lutvíst um religiöst frælsi heldur enn nakra uppgerð. Har var eingin tyngjandi statskirkja at gera upp við. Kirkjur og samkomur komu at virka á privatum grundarlagi.

Peter L. Berger vísir á, at kirkjurnar komu at spæla ein avgerandi leiklut fyri tilflytarar, kirkjurnar gjørdist lopfjøl at gerast partur av lokalsamfelagnum. Júst privata grundarlagið, metir hann, er ein partur av frágreiðingini, tí at evropearar hava ongantið havt tørv á at gera nakað persónligt íkast at halda kirkjunum uppi, tað tók staturin sær av. Hervið er ikki sagt, at allir amerikanarar eru eins religiønsvinarligir. Stundum verður víst

á, at fólk í suður og miðstatunum eru meiri trúgvandi enn fólk á eystur og vestursíðuni. Og munir eru millum samfelagsbólkar. Eitt nú eru onkrar kanningar ið geva ábending um, at høgt útbúgvinn og intellektuell hella meiri til »evropeiska« hugburðin. Tí kann vera taktiskt hjá Mitt Romney at ávara konservativa veljaran um, at USA »ikki má gerast eitt annað Evropa«.

Nú kann sjálvandi verða freistandi at halda at evangeliski veljarin, ið traditionelt hevur verið tryggur veljarskarið hjá republikanarunum, aftur hesaferð fer at velja virðiskonservativt – fyri strangari fosturtøkulógum og ímóti samkyndarættindum. Men fleiri eygleiðarar vísa á, at júst hetta veljarasegmenti kann førka seg. Serliga yngri evangeliskir veljarar eru meiri ørkymlaðir um eitt nú sosialan ójavna, fátækradømi og umhvørvisspurningar enn siðbundnar virðisspurningar. Bæði republikanarar og demokratar kunnu tí gera sær dælt av religiøsu dimensiónini í amerikanskum politikki við at tulka hana til sín fyrimum.